

e-arvetele ülemineku mõju hindamine

Uuringu aruanne

27 mai 2015

Sisukord

Sisukord	2
Mõisted ja lühendid	3
2. Kokkuvõte	4
3. Sissejuhatus	5
3.1 Analüüsi ulatus ja metoodika	5
4. Arvete mahud ja protsessid	6
4.1 Arvete maht	6
4.2 Tüüpilised arveldusprotsessid	6
4.2.1 Müügiarvete koostamine	7
4.2.2 Müügiarvete edastamine	8
4.3 E-arvetega seotud operaatorite teenuste ülevaade	11
5. E-arvetele ülemineku mõjud	14
5.1.1 Mõju arvutamise eeldused	14
5.3 Avaliku sektoriga arveldavate ettevõtete struktuur	15
5.4 Arvete mahud	17
5.5 Mõjude arvutused	18
5.6 E-arvetele ülemineku positiivne mõju	21

Mõisted ja lühendid

DHS	dokumendihaldussüsteem
EL	Euroopa Liit
ERP	Ettevõtte ressursside planeerimise (<i>Enterprise Resource Planning</i>) tarkvara, käesolevas aruandes kasutatud samas tähenduses ka mõistet majandus- ja raamatupidamistarkvara
DVK	dokumendivahetuskeskus
KOV	kohalik omavalitsus
e-arve	Masinloetav XML vormingus elektrooniline dokument, mis on koostatud ühtse standardi alusel ning mis luuakse, edastatakse, kirjendatakse ja säilitatakse elektroonilises keskkonnas, st millega toimetamine toimub algusest lõpuni elektrooniliselt. e-arve all ei mõelda PDF-dokumenti.
Avalik sektor	Riigiasutused ja KOV üksused koos allasutustega, avalik-õiguslikud juriidilised isikud, sotsiaalkindlustusfondid (haigekassa ja töötukassa) ning nende valitseva mõju all olevad sihtasutused, MTÜ-d ja äriühingud
Erasektor	Äriregistris registreeritud ettevõtted, avaliku sektori valitseva mõju alla mittekuuluvad sihtasutused ja MTÜ-d

2. Kokkuvõte

Käesoleva mõju-uuringu tulemusena hinnati mikro-, väike- ja keskmistele ettevõtetele tekkivat halduskoormust seoses e-arvete kohustuslikuks tegemisega era- ja avaliku sektori vahelistes äritehingutes.

Analüüsi tulemusena leidsime, et nii ettevõtete arvu kui arvete mahu osas mõjutab muudatus enim mikroettevõtteid¹, kes moodustavad avalikule sektorile arvete esitajatest ja arvete mahust enamuse.

E-arvetele ülemineku majandusliku mõju hindamisel vaadeldi ühest küljest lisanduvaid kulusid, teisest küljest aga paberarvete saatmisega seotud kulude vähenemist. Lisanduvate kuludena leiti kaks peamist komponenti – arvete topeltsisestamisega kaasnev ajakulu ning e-arvete edastamisega seotud tasud e-arve operaatoritele.

Arvete topeltsisestuse aastaseks kuluks kujuneb analüüsis toodud eeldustel 48 tuhat eurot, mille põhiosa (ca 80%) kannavad mikroettevõtted. E-arvete edastamise aastasteks kuludeks kujuneb ca 245 tuhat eurot, millest veidi üle poole (52%) langeb mikroettevõtetele.

Mikro-, väikestele- ja keskmise suurusega ettevõtetele tekkivaks kogukuluks kujuneb seega 293 tuhat eurot aastas.

Samas esitatakse täna avalikule sektorile paberkujul ligikaudu 376 tuhat arvet aastas, mille saatmiseks tehakse printimise ja saadmiskulusid suurusjärgus 320 tuhat eurot.

Seega on analüüsi eelduste kohaselt (vt 5.1.1 Mõju arvutamise eeldused) avaliku sektori arvelduste ülemineku kogumõju positiivne.

---

¹ Mikro-, väike- ja keskmised ettevõtted on liigitatud töötajate arvu järgi järgmiselt: mikroettevõtte – 0-9 töötajat, väike-ettevõtte – 10-49 töötajat, keskmise suurusega ettevõtte – 50-99 töötajat.

3. Sissejuhatus

3.1 Analüüsi ulatus ja metoodika

Vastavalt hanke lähteülesandele on käesoleva mõjuanalüüsi eesmärgiks erasektori organisatsioonide majanduslike mõjude hindamine seoses e-arvetele üleminekuga. Lähteülesanne kitsendas uuringu fookuse ja ulatuse mikro-, väikestele- ja keskmistele ettevõtetele, kuna lähtuvalt 2014. aastal teostatud uuringust² leiti, et mõju nendele ettevõtete gruppidele on kõige olulisem.

Projekti käigus viidi läbi intervjuud ettevõtete esindajatega (vastavalt lähteülesandele intervjuueriti 30 ettevõtet, sh raamatupidamisteenust osutavad ettevõtted).

Intervjueritud ettevõtted hõlmasid erinevaid ettevõtete suuruse gruppe (mikro-, väikesed- ja keskmise suurusega ettevõtted), samuti nii e-arvete esitajaid kui mitte esitajaid.

Enne intervjuude läbiviimist koostati küsitlusankeet, mis keskendus müügiarvete koostamise protsessi nendele osadele, mis on seotud arve edastamisega arve saajale ning sellega kaasnevate ajaliste ja rahaliste kuludele.

Intervjuude käigus täpsustati müügiarvetega seotud kasutusjuhte, ehk meetodeid, kuidas ettevõtted oma müügiarveid käsitlevad ja klientidele saadavad ning milliseid tehnilisi lahendusi nad selleks kasutavad.

Analüüsi käigus kasutati ka 2014. aasta uuringu käigus kogutud kvantitatiivseid andmeid, kuna käesolevas uuringus kvantitatiivseid andmeid ei kogutud.

Täiendavalt on analüüsis kasutatud Rahandusministeeriumi poolt koostatud avalikule sektorile esitatud arvete mahtude statistikat, mille põhjal on aruandes tuginetud arvete arvule 1,9 miljonit arvet.

---

² „Masinloetavatele e-arvete üleminek era- ja avalikus sektori vahel (valmisolek ja vajadused)“

4. Arvete mahud ja protsessid

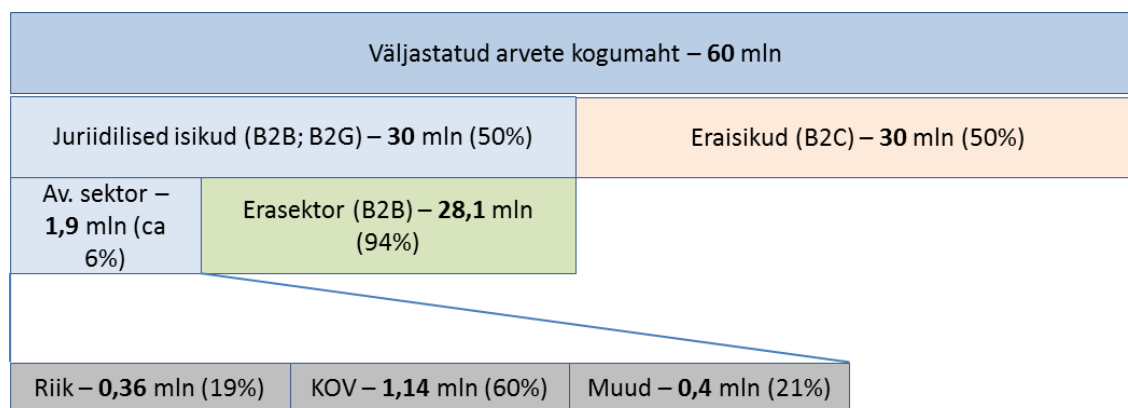
Käesolev peatükk käsitleb erasektori organisatsioonide müügiarvetega seotud protsesse eesmärgiga tuvastada nende protsessidega seotud kulukomponente ning nende muutusi seoses e-arvetele üleminekuga arveldustes avaliku sektoriga.

4.1 Arvete maht

E-arvetele ülemineku oluliseks faktoriks on arvete kogumaht. Täpset ülevaadet ja arvutusmetoodikat arvete mahu kohta Eesti majanduses, ega ka avalikus sektoris, ei ole, seetõttu tuleb kasutada hinnangulisi mahte. 2014 läbi viidud uuringus hinnati Eesti majanduses aasta jooksul väljastatud arvete mahuks ligikaudu 60 miljonit arvet, kusjuures sellest ligikaudu pooled, ehk 30 miljonit on juriidiliste isikute vahelised arveldused.

Avalikule sektorile esitatavate arvete mahtu on keeruline hinnata, sest avalik sektor hõlmab endas väga erinevaid ja hajusalt tegutsevaid organisatsioone. Kui riigiasutuste arvelduste üle on ülevaade küllalt hea, sest suur osa neid organisatsioone kasutavad Riigi Tugiteenuste Keskust, siis kohalike omavalitsuste, nende arvukate allasutuste, sihtasutuste ja teiste asutuste osas on ühtse pildi saamine oluliselt keerulisem.

Käesoleva uuringu ajal hindas Rahandusministeerium ligikaudselt avaliku sektori arvete mahtusid suurusjärgule 1,9 miljonit arvet aastas.

Joonis 1. Eestis väljastatavate arvete mahud adreessatide lõikes.

4.2 Tüüpilised arveldusprotsessid

Ettevõtetes praktiseeritavad arveldusprotsessid on küllalt erinevad, seda nii kasutatavate tehniliste lahenduste kui protsesside ülesehituse poolest. Erinevused on seotud näiteks arvete koostamisega seotud rollide osas, sest osades ettevõtetes koostavad arveid müügifunktsiooni kuuluvad töötajad, teistes jällegi raamatupidamise funktsiooni töötajad. Lisaks võivad arveid koostada ka ettevõttele raamatupidamisteenust osutava ettevõtte raamatupidajad.

Üldistatult võib müügiarvete koostamise protsessi jagada kolmeks peamiseks sammuks:

1. Müügiarve koostamine
2. Müügiarve edastamine kliendile
3. Müügiarve raamatupidamislik kirjendamine

4.2.1 Müügiarvete koostamine

Müügiarvete koostamise tegevused hõlmavad endas elektroonilises koostamisprotsessis arve vormi avamist, sellele kliendiga seotud põhiaandmete sisestamist või automaatset kandmist, arve sisu (müügiarve read) sisestamist ja arve kinnitamist. Müügiarve koostamise tegevuse lõpuks on arve lõplikult valmis edastamiseks kliendile.

Kuigi arves sisalduv info on kindlaks määratud seadusandluses, on arve koostamiseks erinevaid võimalusi. Arvete koostamise lahenduste valimisel on olulisteks faktoriteks saadetatavate arvete maht ning arvele lisatavate ridade arv. Müügiarvete koostamiseks on levinud järgmised tehnilised lahendused:

1. Majandustarkvara

Majandustarkvara on üks levinumaid viise arvete koostamiseks. Enamik Eestis levinud majandustarkvara lahendusi on võimalik seadistada ka müügiarveid e-arvetena edastama operaatorite vahendusel. E-arvete operaatori ja majandustarkvara pakujate varasemast koostööst sõltub, kas majandustarkvara vajab Eesti e-arve standardile vastavate e-arvete saatmiseks lihtsalt seadistuse muudatusi või on vajalikud arendused majandustarkvaras.

Majandustarkvara kasutamise puhul on arve koostamine poolautomaatne. Tarkvara paigaldamisel seatakse paika ettevõtte seadistused. Arve koostamisel lisatakse arve koostaja poolt teenuse või toote info (teenuse/toote nimi, kogus, hind, summa, maksetähtaeg) ning arve saaja info. Sõltuvalt majandustarkvara võimekusest, saadetakse kliendile arve otse tarkvarast või salvestatakse see vahepeal sobilikus formaadis (pdf, doc, xls, vms.) ning edastatakse kliendile.

2. Ettevõtte tegevuse eripärast tuleneva põhiprotsessi toetav tarkvara

Ettevõtted, kus arveldusprotsess on tihedalt seotud tootmise- või teenuse osutamise protsessiga, toimub arvete koostamine sageli mõnes spetsiaaltarkvaras, mis edastab arved omakorda majandustarkvarasse finantskannete koostamiseks.

3. Spetsiaalse arveldustarkvara kasutamine

Ettevõtted, kus arvete maht on väga suur, võib olla kasutusel spetsiaalne arveldustarkvara, mis saab sisendandmed mõnest põhiprotsessi toetavast süsteemist. Arveldustarkvara eesmärgiks on suuremahulise ja keerukama müügiarvete koostamise protsessi toetamine. Enamasti sellise lahenduse puhul koostatakse arved hulgi ning edastatakse automaatselt kliendi poolt valitud arvekanalisse.

4. Kontoritarkvara kasutamine

Mitmed väiksemad ettevõtted ja FIE-d, kel ei ole igapäevatoos kasutusel majandustarkvara, koostavad arved tavalist kontoritarkvara (MS Office Word, Excel) kasutades. Sellisel juhul võib järgneda täiendav arve sisestamine majandustarkvarasse raamatupidaja poolt. Vähendamaks kontoritarkvaras arve koostamisele kuluvat aega koostavad üldjuhul ettevõtjad endale arvemallid, mida kasutakse arvete koostamisel.

5. Teenusepakkuja poolt pakutava arvehalduskeskkonna või mõne arveldus- või raamatupidamisprogrammi kasutamine

Majandustarkvara kasutamise asemel saavad väiksemad ettevõtted ja FIE-d kasutada arvete koostamiseks ka erinevate teenusepakkujate poolt pakutavaid veebipõhiseid arvehalduse portaale

või raamatupidamistarkvarasid. Üldjuhul võimaldavad sellised lahendused ka salvestada arved e-arvete formaadis või lausa edastada arveid e-arve operaatorite vahendusel oma klientidele.

Teenusepakkujate poolt pakutavad arvehalduskeskkonnad eeldavad ettevõtja konto loomist. Arvet on võimalik luua käsitsi arve infot sisestades või standardses formaadis (üldjuhul .xls, .csv) faili keskkonda importides. Viimane eeldab omakorda, et arve koostaja on arve info konkreetse formaadiga faili varasemalt sisestanud. Käesolevas analüüsi ajal olid sellisteks turul olevaks lahendusteks RIK-i poolt pakutav e-arveldaja teenus, samuti e-arve operaatorite Omniva ja OpusCapita lahendused.

Müügiarvete edastamise eelduseks on asjaolu, et arve koostaja on arve koostanud eespool kirjeldatud lahendusi kasutades. Müügiarvete edastamise keerukus ja ajakulu sõltub ettevõttes juurutatud arve väljastamise protsessist ning selle taga olevast tehnilisest lahendusest.

4.2.2 Müügiarvete edastamine

Müügiarve edastamiseks kliendile on erinevaid võimalusi (Joonis 2). Peale selle, et arvet on võimalik üle leti teenust ostes kliendile paberil ulatada, on võimalik need edastada e-maili teel (arve fail lisatakse käsitsi või automaatselt e-maili manusesse), paberarvena (arve trükitakse, ümbrikustatakse ja postitatakse), e-arvena (läbi e-arve operaatori panka või kliendi keskkonda). 2014 a uuringu andmete põhjal saadeti 19% arvetest e-arvetena, 64% pdf arvetena ja 17% paberarvetena. Seega liigub täna ca 83% arvetest arve esitaja ja saaja vahel elektroonilisi kanaleid pidi³.

Joonis 2. Müügiarvete edastamise viisid

Joonis 3 illustreerib põhilisi mitte- e-arvete edastamise stsenaariume. Mikro- ja väikeettevõttes, kelle arvete saatmise maht on väga väike, kasutavad kõige tihedamini arve koostamiseks kontoritarkvara, kus arve luuakse ja salvestatakse üldjuhul pdf formaadis. Loodud arve fail edastatakse kliendile e-maili teel.

Vahel kasutavad ettevõttes ka mõnda arvete halduse portaali, kus saab lihtsasti arve koostatud ning sealt samast arve välja saadetud.

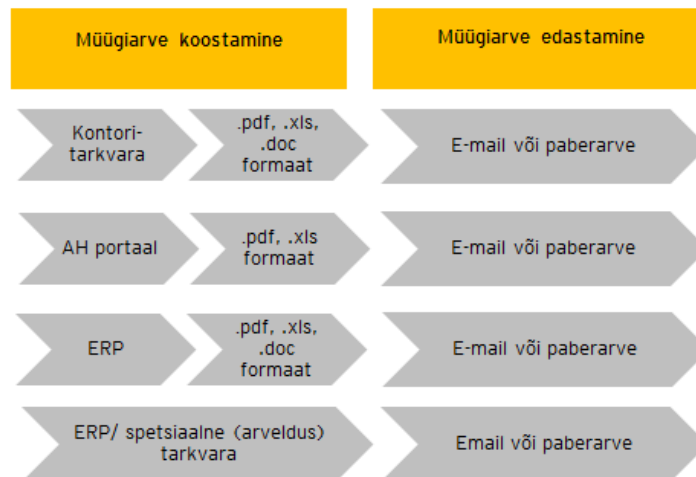
Väikese- ja keskmise suurusega ettevõttes, kelle arvete maht on juba suurem, kasutavad arvete saatmiseks enamasti majandustarkvara, kus saab arveid genereerida pdf formaadis ja arve sealt otse

³ „Masinloetavatele e-arvete üleminek era- ja avalikus sektori vahel (valmisolek ja vajadused)“

kliendile e-mailile saata. Vähem võimekamad tarkvarad võimaldavad pdfi luua ja selle arvutisse salvestada, kus arve saatja peab selle eraldi e-maili tarkvaraga edastama.

Nii ettevõttes kasutusel olevat majandustarkvara, eritarkvara kui ka arveldustarkvara on tehniliselt võimalik ühendada teenusepakkujatega, kes ettevõtte eest arved e-mailina, paberarvena või e-arvena välja saadab. Eestis enamkasutatavates majandustarkvarades on teenusepakkujatega ühendamise võimalused loodud.

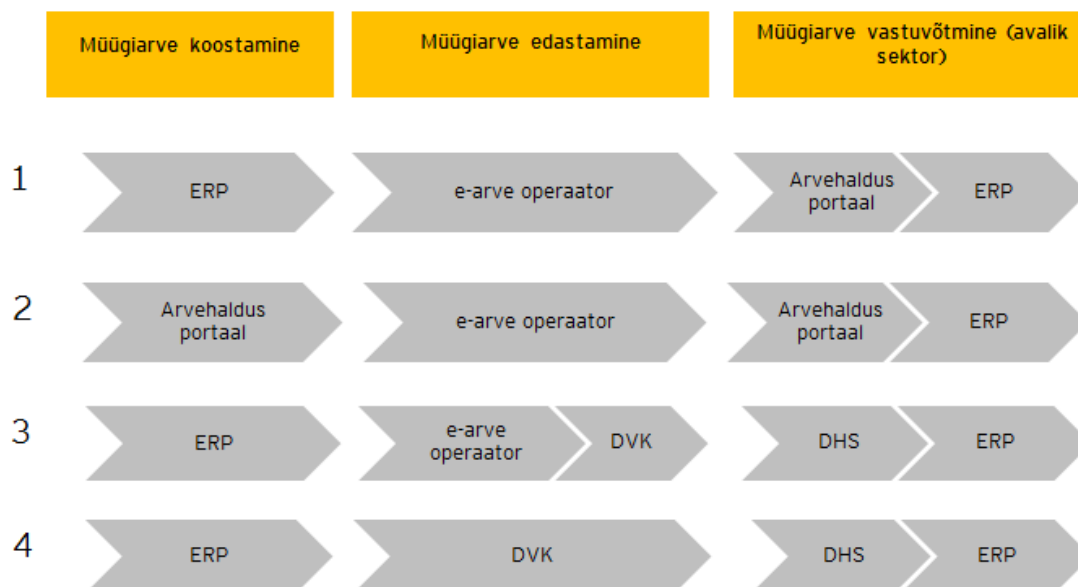

Joonis 3. Mitte-e-arvete edastamise põhilised stsenaariumid

E-arvetele ülemineku mõju hindamiseks tuleb tuvastada arveldusprotsessi muutuvad komponendid. Kuna enamik arvetest liigub juba praegu pdf vormingus elektroonilisi kanaleid pidi (enamasti e-maili teel), siis tuleb hinnata, mida toob kaasa arve edastamiskanali viimine masinloetavale e-arve kanalile. Samuti tuleb hinnata, mida toob kaasa paberarvete edastamisest loobumine ja edastamine e-arvena.

Masinloetavate e-arvete edastamiseks on erinevaid võimalusi, millest levinumad on järgmised (vt **Error! Reference source not found.**)

1. majandustarkvara ja operaatorteenuse pakkuja vahelise liidese kaudu (1)
2. operaatorteenuse pakkuja veebiliidese (käsitsi sisestuse või standardses vormingus faili üleslaadimise teel) (2)
3. mõne arveldus- ja raamatupidamiskeskonna kaudu (näiteks e-arveldaja) (2)
4. majandustarkvara ja operaatorteenuse pakkuja vahelise liidese kaudu, kus vastuvõtja kasutab dokumendivahetuskeskust (DVK) arve vastuvõtmiseks ning sealt arve menetlemiseks dokumendihaldussüsteemi edastamiseks . (3)
5. majandustarkvara liidestamine DVK-ga (4)

Joonis 4. E-arvete ülemineku stsenaariumi

Kasutuslugu 1 illustreerib ettevõtteid, kelle müügiarvete koostamine toimub organisatsioonis kasutusel olevas majandustarkvaras (ERP), mis võimaldab koostatud arve edastada Eesti e-arve standardile vastavas XML formaadis. Ettevõtte on sõlminud e-arve operaatoriga lepingu ning teinud vajalikud tehnilised seadistused ERPis. E-arve operaator, kellega müügiarvet saatev ettevõtte on lepingu sõlminud, ei pea olema sama e-arve operaator, kellega arve saaja on lepingu sõlminud. E-arve operaatorid vahetavad omavahel klientide e-arveid XML formaadis nn rändlusteenuse kaudu. Arve saaja saab saadetud e-arve kätte e-arve operaatori arvehalduse portaalis või jõuab arve saaja raamatupidamisprogrammi. Arve koostaja peab üldjuhul tasuma e-arve operaatorile kuutasu, mis sisaldab e-arve formaadist saatmist ning millele lisandub tasu arvete saatmise eest e-maili, tavaposti või panga kaudu. Mõnel juhul hinnastatakse vaid e-arve arve koostamist ja edastamist (<http://www.isolta.ee/ukk/e-arved/>).

Kasutuslugu 2 kirjeldab olukorda, kus ettevõtte kasutab arvete koostamiseks kas e-arve operaatori veebikeskkonda (nt arvekeskus aadressil <https://www.omniva.ee/ari/arve/>, arved.ee aadressil <https://www.arved.ee>) või mõnda arveldus- ja raamatupidamiskeskonda (nt e-arveldaja aadressil <http://www.rik.ee/et/ettevotjaportaal/e-arveldaja>). Sellisel viisil teenuse kasutamiseks tuleb teenusepakujaga sõlmida leping. Arvekeskus ning arved.ee keskkond võimaldavad teatud kuutasu eest koostada müügiarved ning need saata klientidele valitud arvekanalitesse (e-mail, paber, pank, e-arve). Kuutasus ei sisaldu arvete saatmine e-maili, posti või panga kaudu, vaid lisandub täiendav tasu sõltuvalt nendesse kanalitesse saadetud arvete mahust. E-arveldaja keskkonnas saab koostada müügiarveid ning edastada klientidele pdf formaadis arve e-maili teel või e-arve. E-arveldaja võimaldab e-arveid saata läbi OpusCapita ning lähiajal planeeritakse tekitada ka võimalus e-arvete saatmiseks Omniva kaudu. Esimese kasutusaasta jooksul on e-arveldaja kasutamine tasuta, edasi on ettevõttel võimalik valida pakett vastavalt saadetavate arvete mahule, kuid kuutasu jääb 9 euro piiridesse.

Kasutuslugu 3 on sarnane kasutuslooga 1, kus ettevõtte koostab müügiarved ERPis ning edastab selle Eesti e-arvete standardile vastava XML-formaadis e-arve operaatorile. Operaatorite süsteemid on liidestatud DVK-ga ning juhul kui avaliku sektori asutus ei kasuta operaatorite arvehalduse süsteemi, saadetakse e-arve DVK-sse, kust avaliku sektori asutus saab e-arve oma dokumendihaldussüsteemi kaudu. Ettevõtte maksab operaatoriteenuse kasutus- või ühikutasu.

Kasutusloog 4 korral edastatakse müügiarved arve koostaja poolt läbi ettevõtte ERP süsteemi e-arve standardi xml ning pdfi formaadis arve dokumendivahetuskeskusesse, kust see omakorda jõuab arve saaja dokumendihaldussüsteemi. Dokumendihaldussüsteemi on omakorda võimalik ühendada ERPiga,

kuhu saadetud arve lõpuks välja jõuab. Põhiliselt kasutavad DVK-d avaliku sektori asutused, kuid ka teised eraõiguslikud juriidilised isikud võivad liituda DVK-ga. Kõik asutused ja juriidilised isikud, kes soovivad DVK kaudu dokumente vahetada peavad olema liitunud Eesti X-teega, rakendanud ISKE turvameetmed, omama infosüsteemil DVK infosüsteemiliidest ning olema kasutusel olevat infosüsteemi versiooni edukalt testinud RIA halduses olevas DVK testkeskkonnas. Kuigi DVK-sse arvete edastamine on tasuta, piirab ettevõttel majandustarkvara ühendamist DVK-ga selle ranged liitumistingimused (näit. infoturbesüsteemi ISKE rakendus).

Samas on võimalik ettevõttel luua Eesti e-arve formaadis XML arve fail ning saata see kasutades www.eesti.ee portaali (läbi DVK) avaliku sektori ettevõttele. Arve salvestamine XML formaadis eeldab, et ettevõtte raamatupidamisprogramm loob XML arvefailid või kasutatakse sellise faili koostamiseks mingit veebipõhist lahendust. Viimane ei ole aga otstarbekas, sest aega säästvam on arve loomiseks kasutada pigem veebipõhist tarkvara, mis võimaldab ka e-arveid saata (nt e-arveldaja).

DVK kaudu e-arvete saatmist käesolev töö rohkem ei analüüsi, sest tõenäosus, et mikro-, väikesed või keskmise suurusega ettevõtted hakkaksid selle kaudu e-arveid saatma, on väga väike- neil ettevõtetel ei ole oma süsteemidele selliseid kõrgeid turvanõudmisi rakendatud ning nende nõuete järgimine läheb kulukamaks kui majandustarkvara liidestamine operaatoriga. Samuti ei analüüsi me olukorda, kus ettevõtja salvestab arvefaili Eesti e-arve standardile vastavas XML formaadis, sest kogu selle protsessi peale kuluv aeg on pikk. Siiski säilib teoreetiline võimalus, et mõni ettevõtte sellisele lahendusele üle läheb.

Eksisteerib veel mõningaid vähemlevinud e-arve koostamise ja edastamise lahendusi, mida siinkohal ei ole käsitletud.

4.3 E-arvetega seotud operaatorite teenuste ülevaade

E-arvete kasutuselevõtt eeldab üldjuhul e-arvete „operaatorite“ osalemist arveldusprotsessis. Allpool anname ülevaate võimalustest, mida pakuvad e-arvete töötlemiseks ja edastamiseks operaatoriteenuste pakkujad.

Operaatoriteenuste pakkuja on ettevõtte või organisatsioon, mis pakub e-arvete koostamiseks, edastamiseks ja/või menetlemiseks tehnoloogilist platvormi, mis võimaldab teha erinevaid e-arvetega seotud toiminguid, sh:

- Ettevõtte majandustarkvara liidestamine operaatori tehnoloogilise platvormiga ja selle kaudu müügiarvete edastamine arve saajale;
- Müügiarvete käsitsi koostamine operaatori veebikeskkonnad ja nende edastamine arve saatjale;
- Müügiarvete import failist (Excel, XML jm) operaatori veebilahendusse ja nende edastamine arve saajale;
- Müügiarvete konverteerimine operaatori keskkonnas vastavalt e-arve saaja eelistatud kanalile;
- Arvete konverteerimine eri vormingute vahel;
- Arvete säilitamine ja arhiveerimine.

Kuna e-arvete kohustuslikuks tegemine avaliku sektoriga arvelduses toob ettevõtjatele kaasa vajaduse kasutada e-arvete operaatori teenuseid, siis on eeldatava mõju hindamiseks oluline aru saada nende teenuste olemusest ning hinnastamisest. Allpool on antud ülevaade operaatoriteenuste pakkujate teenustest ja turuolukorrast.

Eesti e-arvete operaatorite turul tegutseb mitu ettevõtet, kes pakuvad e-arvete töötlusteenuseid. Neist ettevõtete ja avaliku sektori asutuste seas levinumad on :

- Omniva (endine E-arvekeskus)

- OpusCapita (endine Itella)

Omniva pakub arvete haldamiseks 3 peamist lahendust:

- **E-teenindus** on Omniva veebilahendus, mis võimaldab elektroonselt hallata ettevõtte arveid. Veebilahendus on mõeldud ettevõtetele, kus ei ole kasutusel majandustarkvara või majandustarkvara ei toeta masinloetavate dokumentide edastust ning arvete kinnitamine ja maksmine toimub käsitsi. E-teenindus võimaldab müügiarveid koostada käsitsi või importida need rakendusse kindlaksmääratud formaadis failidest. Vastuvõetud ostuarvetest saab koostada maksefailid, mida on võimalik importida internetipanka.
- **Terviklahenduse** abil on võimalik liidestada ettevõtte majandustarkvara operaatori võrguga ning saata ja võtta vastu e-arveid otse majandustarkvaras. Andmete vahetus toimub failide saatmise ja vastuvõtmisega majandustarkvara (sh raamatupidamisprogrammi) ja operaatori vahel läbi veebi automaatselt. Terviklahendus on mõeldud ettevõtetele, kelle arve maht on suurem ning müügiarveid on vaja kohale toimetada erinevatesse kanalitesse.
- **E-arvete postkast** pakub lahendust, mille abil on võimalik ainult e-arveid vastu võtta. Saabunud arveid säilitatakse 1 aasta.

Omniva teenused on jagatud neljaks paketi, millest esimeses pakutakse E-arvete postkasti tasuta kasutamise võimalust. Teises, väikeettevõtete paketi on võimalik kasutada Omniva E-teenindust ning kolmandas, ettevõtete paketi pakutakse majandustarkvaraga liidestamise terviklahendust. Lisaks on olemas ettevõttepaket+, mis on mõeldud ettevõtetele, kelle vajaduste rahuldamiseks on tarvilik luua erilahendusi.

OpusCapita poolt pakutavad teenused arvete haldamiseks on järgmised:

- **Arved.ee portaali** on OpusCapita veebilahendus, mis sarnaselt Omniva E-teeninduse lahendusele võimaldab ettevõtetel internetikeskkonnas koostada ja vastu võtta e-arveid. Arveid on võimalik sisestada portaali käsitsi või importida kindlaksmääratud XML formaadist.
- **Terviklahendus** võimaldab sarnaselt Omniva terviklahendusele liidestada ettevõtte majandustarkvara operaatori võrguga. E-arvete saatmine ja vastuvõtmine toimub automaatselt.
- **Arved.ee postkast** on eraldi osa arved.ee portaalist, kuhu on võimalik tasuta tellida saabuvad e-arved.

Lisaks e-arve operaatoritele on Registrate ja Infosüsteemide Keskuse poolt loodud lihtne veebipõhine raamatupidamistarkvara väikeettevõtjatele **E-arveldaja**, mille abil on samuti võimalik luua ja edastada e-arveid. E-arved luuakse käsitsi ning edastatakse e-arvet soovinud kliendile automaatselt. E-arveldaja pakub lisaks e-arvete saatmise ja vastuvõtmise funktsionaalsusele ettevõtetele võimalust teostada antud keskkonnas ka raamatupidamist.

E-arvete operaatorite puhul tuleb e-arvete veebi- ja integreeritud terviklahenduse kasutamise juures üldjuhul arvestada püsiva teenustasuga. Samuti lisandub arvete PDF- ja paber kujul saatmisel lisatasu, mida arvestatakse saadetud arvete mahu põhjal. Müügiarvete saatmisel tasutav teenustasu operaatorite lõikes on järgnev:

Tabel 1 Omniva ja OpusCapita müügiarvete edastamise hinnakiri

Teenus/operatoor	Omniva	OpusCapita
------------------	--------	------------

Veebiliidese kuutasu	5 €	10 €
Terviklahenduse kuutasu	7 €	10 €
PDF arve saatmine e-kirjaga	0,01 €/arve	0,09 €/arve
E-arve saatmine internetipankadesse	0,25 €/arve	0,24 €/arve
Paberarve saatmine	0,57 – 0,67 €/arve	0,59 €/arve
E-arve teise operaatori võrku	0 €	0,24 €

Raamatupidamistarkvara E-arveldaja kasutamine on ettevõtetele 12 kuu jooksul tasuta, edasi tuleb arvestada püsisasuga vastavalt kuu jooksul tehtud raamatupidamiskannete mahule. Tasuta saab E-arveldajat edasi kasutada, kui ettevõtte kannete maht jääb ühes kuus alla kümne. Viiekümne või enama kande puhul on kuutasu 9 eurot.

Nii Omniva kui OpusCapita terviklahenduse puhul tuleb integreerida ettevõtte majandustarkvara operaatori süsteemiga. Levinumatest e-arveid väljastavatest majandustarkvaradest toetab valdav enamus operaatoritega liidestamist. Vastavalt majandustarkvara tootja poliitikale võib teenuse seadistamine olla seotud ühekordse aktiveerimisastuga. Vanemate tarkvaraversioonide ja erilahenduste puhul võivad kaasneda ka lisakulud ja pikem seadistamisaeg.

Lähtuvalt lähteülesande püstitusest kasutame e-arvetele ülemineku mõjuanalüüsis e-arve koostamise ja saatmise läbi operaatori hinnaks 0,25€⁴ arve ning e-arveldaja puhul 0€.

---

⁴ Ühe e-arve edastamise keskmine maksumus 0,25€ on võetud aluseks tinglikult operaatoriteenuste turul pakutavate hindadele tuginedes.

5. E-arvetele ülemineku mõjud

Käesolev mõjuanalüüs tugineb peamiselt järgmistel era- ja avaliku sektori vaheliste arveldustega seotud lähteandmetel ja hinnangutel:

1. Avaliku sektoriga arveldavate ettevõtete arv ja nende suuruseline struktuur
2. Avalikule sektorile esitatavate arvete maht ja viis
3. Avalikule sektorile arveid esitavate ettevõtete tehnoloogiline valmisolek

5.1.1 Mõju arvutamise eeldused

1. Avalikule sektorile esitatavate arvete maht on 1,9 miljonit arvet aastas.
2. 1,9 miljonist arvest ca 23% moodustavad suurettevõtete arved, mistõttu väikeste ja keskmiste ettevõtete (mille mõju uuritakse) arvete maht on ca 1,46 mln arvet.
3. 8% arvetest esitatakse juba täna e-arvetena.
4. Ligikaudu 9% avalikule sektorile esitatavatest arvetest on eraisikute poolt esitatud arved.
5. Kokku on mikro-, väike- ja keskmiste ettevõtete poolt esitatavate arvete maht, mis ei ole veel e-arvete kujul, ca 1,14 miljonit.
6. Need 1,14 mln arvet jagunevad mikro- ja väike- ning keskmise suurusega ettevõtete vahel proportsioonides 56%/ 36%/ 8% ((jaotus on tehtud 2014 a küsitlusandmete analüüsi põhjal üldistades).
7. 60% mikroettevõtteid, 84% väikeettevõtteid ja 100% keskmise suurusega ettevõtteid kasutavad majandustarkvara.
8. Majandustarkvara mitte kasutavate ettevõtete poolt avalikule sektorile esitatavate arvete maht aastas on ca 321 tuhat arvet (see on arvatud eri ettevõtte gruppides majandustarkvara kasutamise ulatuse ja nendes ettevõtete gruppides arvete mahu järgi).
9. Majandustarkvara mitte kasutavatest ettevõtetest hinnanguliselt 50% hakkab kasutama arvete koostamiseks ja edastamiseks mõnda tasuta veebipõhist teenust kas siis E-arveldaja, operatori veebikeskkonna või mõne muu veebitarkvara näol⁵.
10. See vähendab e-arvetele üleminekuga seotud kulusid tekitavate arvete mahtu 0,979 mln arveni (1,14 mln – 50% x 0,321 mln arvet = 0,979 mln)
11. Kuna enamlevinud majandustarkvarade uuemad versioonid võimaldavad e-arveid luua ja edastada, siis ei arvesta me majandustarkvara uuendamise tasu mõjuanalüüsis.
12. PDF arvetelt e-arvetele üleminek kokkuhoidu kaasa ei too.

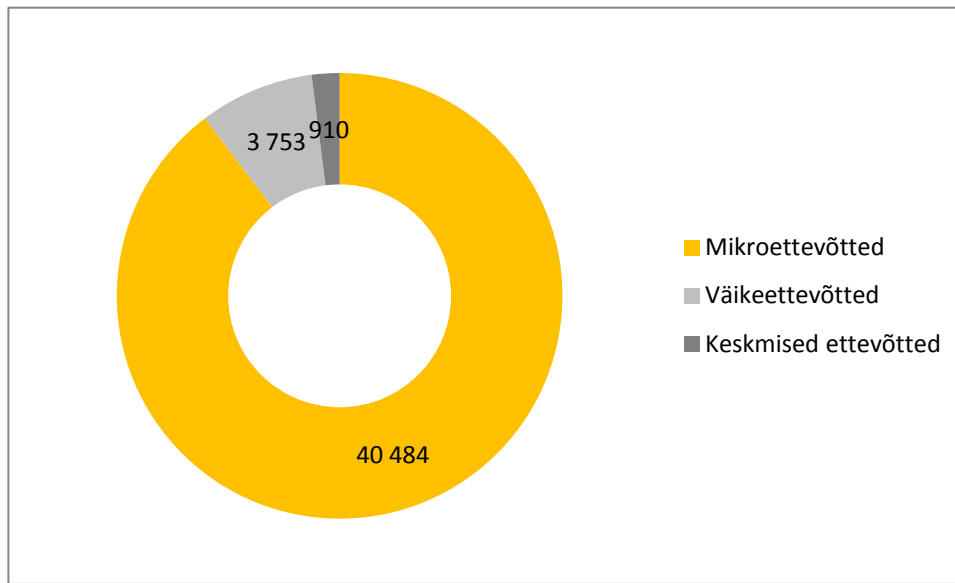
⁵ Hinnang on tehtud eeldusel, et mikroettevõtted, kelle avalikule sektorile esitatavate arvete arv on väike (hinnanguliselt alla 5 arve aastas) eelistavad veebilahendust ja suuremate arvete arvuga ettevõtted eelistavad majandustarkvarale üleminekut.

5.3 Avaliku sektoriga arveldavate ettevõtete struktuur

Eesti erasektoris tegutsevad ligikaudu 114 tuhat ettevõtet, mis jagunevad mikro-, väike-, keskmise suurusega ja suurteks ettevõteteks.

2014 aasta e-arvetele ülemineku analüüsi andmed näitasid, et sõltuvalt ettevõtte suurusest oli avaliku sektoriga arveldavate ettevõtete protsent eri ettevõtte gruppide lõikes 38% kuni 100%⁶. Avaliku sektoriga arveldavate ettevõtete arve eri ettevõtte gruppides näitab Joonis 6⁷.

Seega teostab avaliku sektoriga arveldusi kokku ligikaudu 45 tuhat ettevõtet, mis jagunevad ettevõtete gruppide vahel järgmiselt (vt Joonis 5).

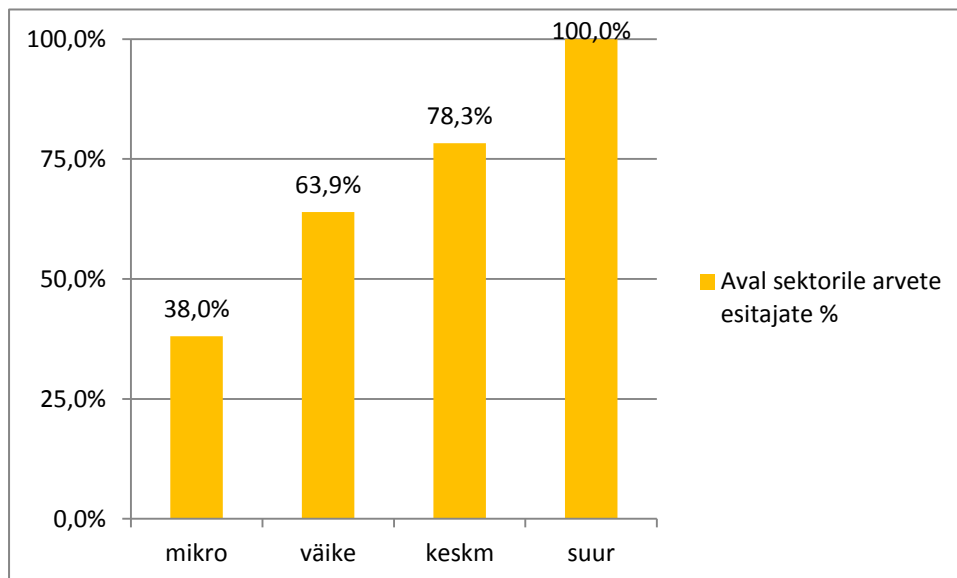

Joonis 5. Avaliku sektoriga arveldajate arv ettevõtte gruppide lõikes.

Avalikule sektorile arveid esitavate ettevõtete osakaal suurusgruppide lõikes on esitatud allpool oleval joonisel.

⁶ Statistikaameti andmetel on antud näitaja ligikaudu 31%. Erinevus võib tuleneda valimi struktuurist.

⁷ Siin ja edaspidi loetakse mikroettevõtteks kuni 10 töötajaga ettevõtet, väike-ettevõtteks kuni 49 töötajaga ettevõtet, keskmiseks ettevõtteks 50-249 töötajaga ettevõtet ning suureks ettevõtteks 250 ja enama töötajaga ettevõtet.

Joonis 6. Avaliku sektoriga arveldavate ettevõtete osakaal.

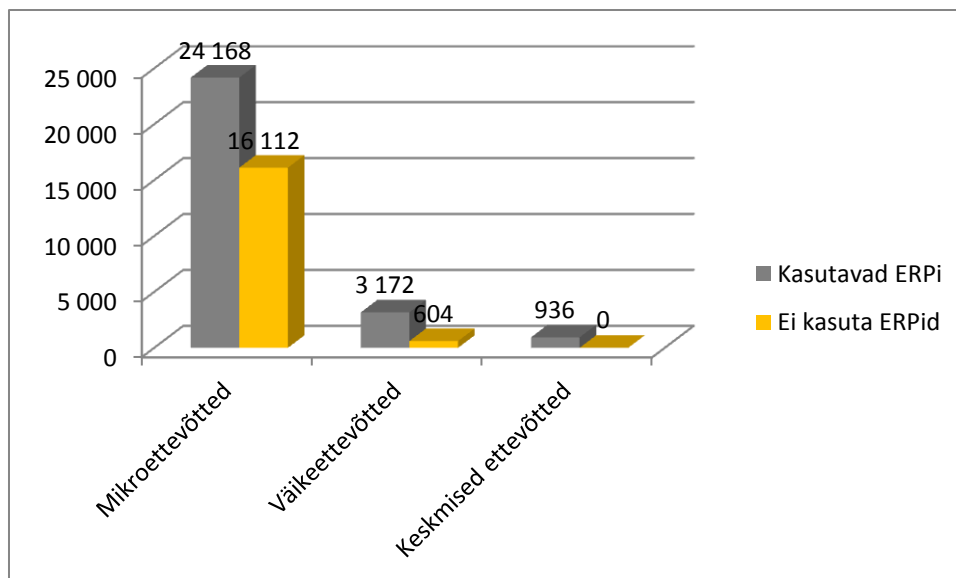
Nagu jooniselt nähtub, on avalikule sektorile arvete esitajate proportsioon ettevõtete grupiti erinev, olles suurem keskmiste ja suurte ettevõtete seas ja väiksem mikro- ja väikeettevõtete seas:

Tabel 2. Avalikule sektorile arvete esitajate hulk ettevõtete gruppide lõikes.

	Mikroettevõtted	Väikeettevõtted	Keskmiised ettevõtted	Kokku
Ettevõtete arv	106 538	5 874	1 162	113 574
Avalikule sektorile arvete esit. osakaal	38,0%	63,9%	78,3%	
Avalikule sektorile arvete esitajaid	40 484	3 753	910	45 148

E-arvetele ülemineku üheks oluliseks teguriks on ettevõtete tehniline valmisolek selleks, sh kasutatavad tarkvaralised vahendid. Nii 2014 aasta uuringu kui käesoleva uuringu raames saadud küsitlusandmetest selgus, et arvete koostamiseks majandustarkvara kasutamise osakaal on mikro-, väike- ja keskmiste ettevõtete seas vastavalt 60%, 84% ja 100%. Seega on majandustarkvara olemas ligikaudu 28 tuhandel avalikule sektorile arvete esitajatel ja 17 tuhandel ettevõttel seda ei ole (vt Joonis 7). Kuna e-arvete automaatne edastamine ettevõtte infosüsteemist eeldab mingisuguse majandustarkvara olemasolu, siis ilma majandustarkvara võimaluste ettevõtte peavad leidma muu võimaluse e-arve koostamiseks ja edastamiseks. Üldjuhul toob see endaga kaasa täiendava arve topeltsisestusega seotud ajakulu (lisaks e-arve edastamisele).

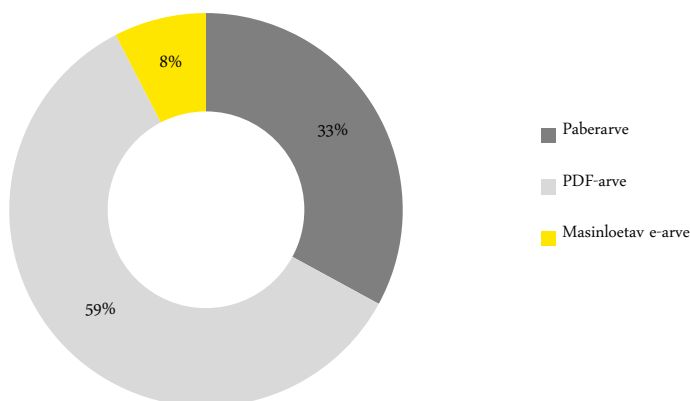

Joonis 7. ERP kasutamine avalikule sektorile arveid esitavate ettevõtete seas

5.4 Arvete mahud

Arvete väljastamise viisi poolest jagunevad arved paber, PDF ja e—arvete vahel vastavalt 33%, 59% ja 8%.

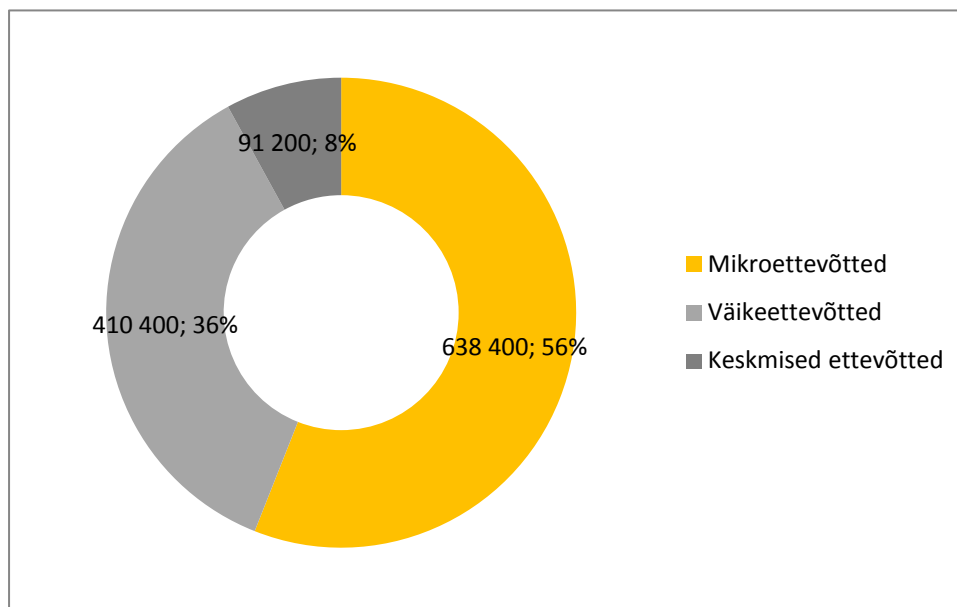
Joonis 8. Avalikule sektorile esitatavate arvete jaotus arve liikide lõikes.

Mõjuanalüüsi eeldustest lähtuvalt kasutame edasistes arvutustes avalikule sektorile esitatavate arvete arvuna 1,14 miljonit arvet (arvete arv, mis hetkel veel e-arve kanalites ei ole).

Müügiarvete jagunemine

Kuna e-arvetele ülemineku mõju erinevatele ettevõtte gruppidele on otseselt seotud arvete mahtudega neis gruppides, siis on mõjuanalüüsi seisukohast oluline ka müügiarvete jagunemine nii ettevõtete suurusgruppide kui ka kasutatavate tehniliste lahenduste lõikes.

Jättes välja suuretevõtete arved, jagunevad avalikule sektorile esitavad ca 1,14 mln arvet järgmiselt:

Joonis 9. Avalikule sektorile esitatavate müügiarvete mahud ettevõtete suurusgruppide lõikes

5.5 Mõjude arvutused

Mõjuanalüüsi eesmärgiks on leida, kui palju peavad ettevõtted tegema täiendavaid kulutusi e-arvete saatmiseks avalikule sektorile, juhul kui selline kohustus neile pannakse. E-arvete saatmisega seotud täiendavad kulud on seotud eelkõige kahe kulukomponendiga – arvete võimaliku täiendava sisestamisega seotud kuludega ja arvete edastamisega seotud kuludega.

Arvete täiendava sisestamisega seotud kulud kaasnevad ettevõtetel, kes ei kasuta majandustarkvara ja peavad e-arvete saatmiseks need mingi täiendava tehnilise lahenduse abil masinloetavale kujule viima. Kuna sellise tegevusega kaasneb täiendav ajakulu, siis selle kulukomponendi välja arvutamiseks kasutame keskmist töötunni hinda 10 eurot ja ajakulu ühe arve topeltsisestuseks 2 minutit. Seega kujuneb ühe arve täiendavaks kuluks ca 0,3 eurot.

Kuna majandustarkvara kasutamise korral on ettevõtte müügiarved juba masintöödeldavale kujule viidud ja e-arvete saatmiseks on vajalik teha ainult liidestus operaatoriga siis selle kulukomponendi arvutamisel lähtume lähteülesandes olevast e-arve edastamise hinnangulisest keskmisest tasust 0,25 eurot arve kohta.

Tabel 3. E-arvete edastamise kulukomponendid erinevate arveldusviiside lõikes

Arve koostamise viis	Arve kuju	Ajakulu	Edastamise kulu (ERP liidestus või veebiliides)	Kokku hind arve kohta
Majandustarkvara	Paberarved	0	0,25 € /arve	0,25 € /arve
	PDF	0	0,25 € /arve	0,25 € /arve

Kontori- tarkvara	Paber/PDF	0,3 € / arve	0,25 € /arve	0,55 € / arve
		0,3 € / arve	0,25 € /arve	0,55 € / arve

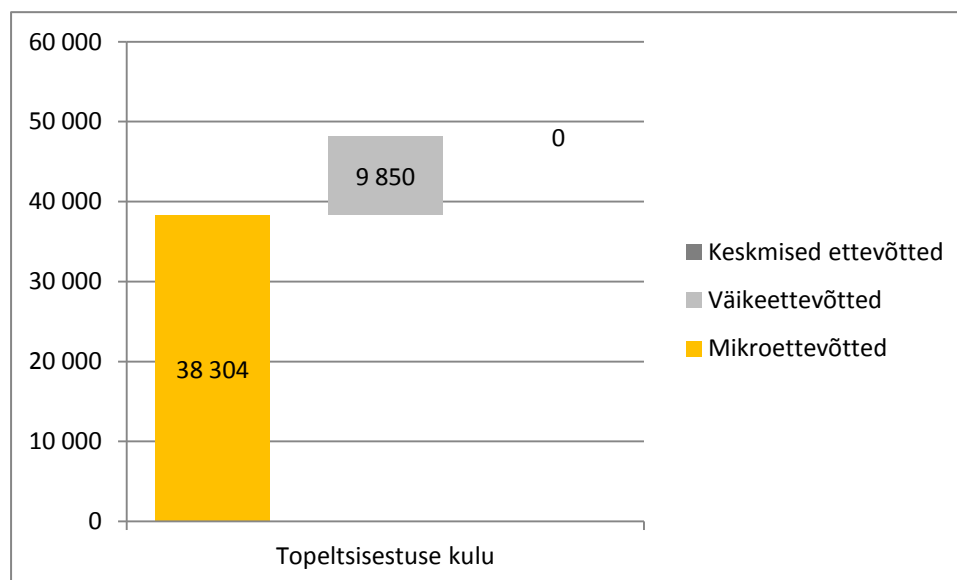
Müügiarvete koostamise täiendav kulu

Juhul kui ettevõttel majandustarkvara kasutusel ei ole, toob e-arve saatmise kohustus kaasa arve andmete topeltsisestuse vajaduse, sest kontoritarkvaras koostatav arve ei ole masintöödeldavale kujule üldjuhul automaatselt viidav (välja arvatud juhul kui kasutatakse spetsiaalset e-arve xml vormingu põhjal koostatud MS Excel dokumendimalli). Arvestades majandustarkvara kasutamise ulatus ettevõtete seas, on mitte majandustarkvarades hallatavate arvete maht ligikaudu 321 tuhat arvet.

Topeltsisestuse vältimiseks on võimalus koostada arved kasutades mõnda veebipõhist raamatupidamisprogrammi (nt e-arveldaja) või operaatorite veebikeskkondi, mis pakuvad võimalust väikese müügiarvete mahu korral edastada neid tasuta e-arve formaadis. On tõenäoline, et avalikule sektorile saadetavad e-arvete kohustuslikuks muutva seaduse jõustumisel lisandub veel veebipõhiseid portaale ja keskkondi, kust saab arveid koostada ja e-arveid edastada. Kuigi on keeruline hinnata, milliseid lahendusi e-arvete levikuga turul pakkuma hakatakse ja milliseid lahendusi ettevõtted e-arvete väikesemahuliseks koostamiseks ja saatmiseks eelistama hakkavad, oleme koostöös rahandusministeeriumi esindajate ja ekspertidega hinnanud, et kontoritarkvaras arve koostajatest ligikaudu 50% hakkab arveid sisestama ja edastama mõnes veebipõhises portaal. Seega korrigeerime topeltsisestatavate müügiarvete mahtu 50% võrra väiksemaks kogumahuni 160 tuhat arvet (50% x 320 tuhat).

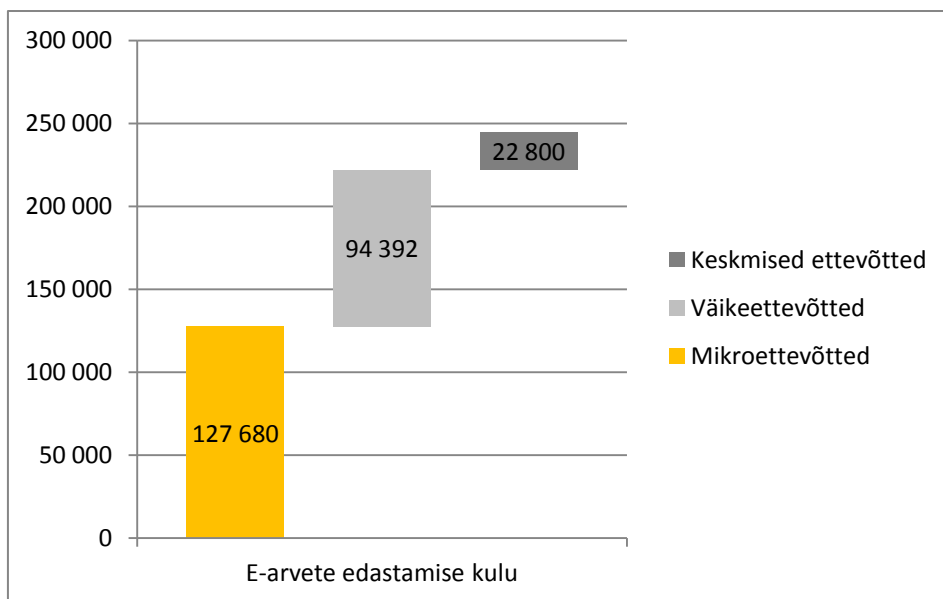
Kasutame mõjuanalüüsis keskmise arve sisestamise aega 2 minutit, mis on leidnud intervjuude põhjal kinnitust väikesemahuliste arveridade arvuga arvete korral (eeldame, et suure arveridade arvuga arvete korra on juba kasutusel majandustarkvara).

Müügiarvete topeltsisestusega kaasnev täiendavaks kuluks kujuneb ligikaudu 48 tuhat eurot, mis ettevõtete gruppide lõikes on esitatud Joonis 11.

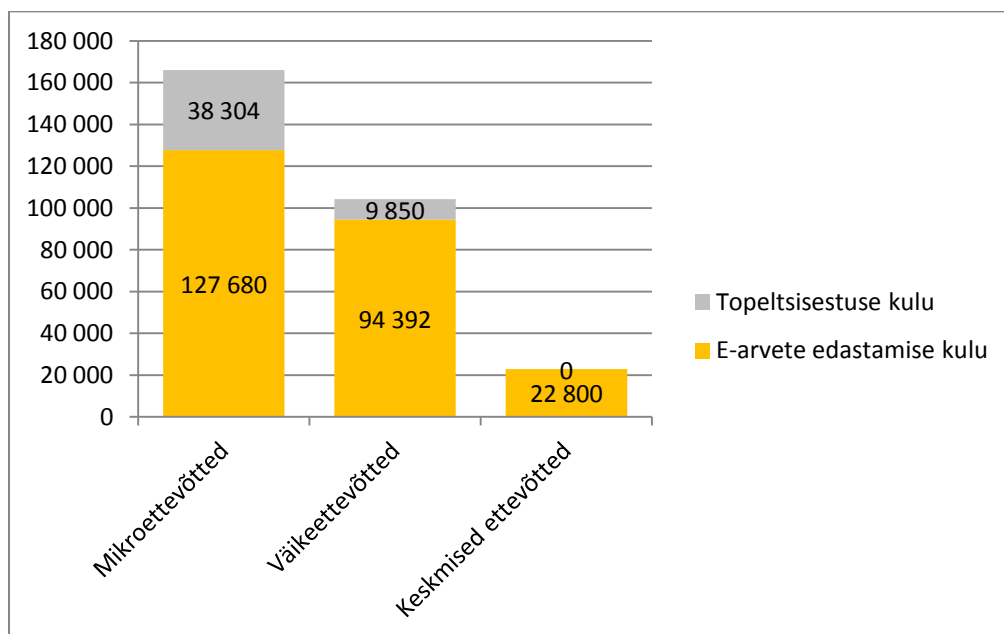
Joonis 10. Arvete topeltsisestuse kulu

Kasutades eeltoodud tabelis olevaid kulumäärasid leiame ka arvete edastamisega seotud kulud ettevõtete gruppide lõikes (vt Joonis 11). Kasutame e-arvete edastamise kulu arvutuse juures ühe arve edastamise maksumust 0,25 eurot. Arvete maht, mille põhjal kulu arvutame on 979 tuhat arvet (vt ka 5.1.1 Mõju arvutamise eeldused).

Joonis 11. E-arvete edastamise kulu ettevõtte gruppide lõikes (eurodes)

E-arvete topeltsisestuse ja edastamise summeeritud kulud on esitatud järgmisel joonisel.

Joonis 12. E-arvete koostamise ja edastamisega seotud kulud kululiikide ja ettevõtete gruppide lõikes.

Tabel 4. E-arvete edastamisega seotud kulud ettevõtte gruppide lõikes (eurodes)

	Mikro- ettevõtted	Väike- ettevõtted	Keskised ettevõtted	Kokku
E-arvete edastamise kulu	127 680	94 392	22 800	244 872
Topeltsisestuse kulu	38 304	9 850	0	48 154
Kokku	165 984	104 242	22 800	293 026

5.6 E-arvetele ülemineku positiivne mõju

Käesolevas peatükis analüüsime e-arvetele ülemineku kaasnevat positiivset mõju eraettevõtetele müügiarvete saatmisel.

Paberarvetelt e-arvetele ülemineku vähendavad ettevõtteid ka enda arvete väljastamise kulud. Võrreldes e-arvete saatmisega, tuleb paberarvete väljastamisel lisaks arve koostamisele, arve trükkida, ümbrikustada ja postitada. Suurem positiivne mõju ilmneb küll müügiarve vastuvõtja poolel, kuid ka müügiarve saatjad saavutavad e-arvetele ülemineku kokkuhoiu.

Arvutamisel võtame aluseks, et keskmise paberarve trükkimisele ja ümbrikustamisele kulub keskmiselt 2 minutit ning keskmiseks töötunni hinnaks on 10 eurot. Sellisel juhul on paberarve töökuluks 0,3€ arve kohta. Lisaks maksab paberarve saatmine posti teel keskmiselt 0,55 eurot. Ühe paberarve saatmise keskmine kulu on seega 0,85€

Eeldusel, et 2 miljonist avalikule sektorile saadavast arvest saadavad mikro-, väike- ja keskmised ettevõtted 1,14 miljonit ning paberarvete osakaal on 33%, saadetakse paberarvetele tänase avalikule sektorile 376 tuhat arvet ja selle saatmise kulu on ca 320 tuhat eurot.

Tabel 5. Paberarve edastamise kulukomponendid

Arve koostamise viis	Arve kuju	Ajakulu	Paberarve saatmise kulu	Kokku hind arve kohta
Majandus- tarkvara/ Kontoritarkvara	Paberarve	0,3 € / arve	0,55 € /arve	0,85 € /arve

Tabel 6. Paberarvete edastamisega seotud kulud

	Mikro-, väike-, keskmised ettevõtete paberarvete hulk	Kokku, €
Paberarvete edastamise kulu	376 200	319 770

Seega hindame, et 1,14 miljonilise avalikule sektorile saadavate e-arvete kogumahu puhul tekkivad täiendavad kulud korvatakse summaarselt varem paberarvete kasutamisel tekkinud kuludega.